

Venera Margareta BUCUR

ASISTENȚA SOCIALĂ A VÂRSTNICULUI DEPENDENT DE ÎNGRIJIRI

Copyright © 2012, **Editura Pro Universitaria**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
Editurii Pro Universitaria

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
Editurii Pro Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BUCUR, VENERA-MARGARETA
Asistența socială a vârstnicului dependent de
îngrijiri / Venera Margareta Bucur. - București : Pro
Universitaria, 2012
Bibliogr.
ISBN 978-606-647-420-7

364.65-053.9

Referenți științifici:
Prof.univ.dr. Ana Muntean
Prof.univ.dr. Mona Vintilă

*Dedic această lucrare părinților mei,
care au impulsionat-o și au făcut posibilă apariția sa.*

Venera Margareta BUCUR

ÎMBĂTRÂNIREA

Îmbătrânirea ca fenomen cunoaște două forme de experimentare care își influențează una alteia conținuturile și evoluția: îmbătrânirea globală și îmbătrânirea individuală.

De modul în care trăiește, se cercetează și se încearcă ameliorarea calității vieții în fenomenul îmbătrânirii individuale depinde modul de abordare al îmbătrânirii globale, ca fenomen social cu un bogat conținut în riscuri la nivel planetar. De asemenea de modul în care este abordat, i se caută soluții de prevenire a riscurilor și de modul în care se dorește a evolua politicile sociale și măsurile de intervenție în cazul fenomenului îmbătrânirii globale depinde constructul modelelor de prevenire și de intervenție în asistența socială a persoanelor vârstnice aflate în dificultate, luate ca și cazuri individuale, depinde (in)suficiența resurselor alocate pentru a mai putea discuta în viitor de o calitate satisfătoare a vieții vârstnicului.

Modelarea fenomenului îmbătrânirii globale depinde de evoluția individuală a fiecărui vârstnic, de faptul că odată cu înaintarea în vârstă, persoanele vârstnice autonome suferă serii lungi de limitări care cresc nevoia de acompaniere, supraveghere și îngrijire. Suma nevoilor asistențiale ale indivizilor vârstnici de la momentul actual este multiplicată cu un coeficient care ține de rata îmbătrânirii la nivel planetar.

Dacă sunt tratate necorespunzător la nivel mondial, european, la nivelul fiecărui guvern național și apoi la nivelul fiecărei administrații publice locale riscurile comportate de

îmbătrânirea globală se vor traduce în scăderea drastică a calității vieții fiecărei persoane vârstnice aflate în nevoie.

1. Îmbătrânirea globală

Termenul de „îmbătrânire” desemnează în primul rând, un fenomen individual, respectiv cel al incidenței vârstei în dimensiunile sale biologice și psihologice asupra persoanei, de la naștere până la deces.

Prin „îmbătrânire demografică” se înțelege creșterea relativă a populației vârstnice de 60 ani și peste în totalul populației, ca un proces ferm și de lungă durată, paralel cu scăderea numărului de persoane din grupul tânăr de populație aparținând vârstei de 0-14 ani, în timp ce ponderea persoanelor adulte, de 15-59 ani înregistrează modificări nesemnificative.

Îmbătrânirea demografică reprezintă în esență un joc de ponderi în ceea ce privește compoziția unei populații pe cele 3 grupe mari de vârstă: „tânăra”, „adultă” și „vârstnică”. Creșterea numărului absolut al persoanelor vârstnice, oricât de mare ar fi acesta, dacă este urmată de creșteri similare și în rândul populațiilor tinere și adulte, nu conduce la un proces de îmbătrânire demografică.

De asemenea, îmbătrânirea demografică reprezintă o tendință fermă și de lungă durată de evoluție a colectivităților umane și nu un anumit nivel conjunctural, la un anume moment de timp, cu numeroase implicații în toate sferile activității umane. (Miharț, Cojocaru, 2009:3)

La nivel mondial ponderea persoanelor de 60 ani și peste, în total, a crescut mai rapid decât ponderea oricărui alt

segment de vârstă. În anii 2025, respectiv 2050, numărul vârstnicilor va ajunge la 1,2 miliarde, respectiv 2 miliarde, cu 241,0%, respectiv 462,8% mai mult decât în 1975, reprezentând un procent de 15,1%, respectiv 21,7% în totalul populației, față de 8,6% în 1975 (Anexa nr.1).

În ceea ce privește situația din Europa, în anii 2025, respectiv 2050, numărul vârstnicilor va ajunge la 197,9 milioane, respectiv 225,4 milioane, cu 78,5%, respectiv 103,3% mai mult decât în 1975, reprezentând un procent de 28,0%, respectiv 34,5% în totalul populației, față de 16,4% în 1975 (cf. Miharț, Cojocaru, 2009:3-4)

Comisia Europeană avertizează că începând cu anul 2015, numărul deceselor va fi mai mare decât al nașterilor, la nivelul țărilor Uniunii Europene, astfel încât, până în anul 2060, unul din trei europeni va avea peste 65 de ani, economia și finanțele publice urmând a fi suprasolicitate.

Potrivit unui raport al Eurostat, oamenii trăiesc din ce în ce mai mult, iar rata fertilității¹ este în scădere constantă în Europa, astfel încât creșterea naturală² a populației se va opri în jurul anului 2015, urmând ca, începând cu 2035, fluxurile migratoare să devină insuficiente pentru a contrabalansa sporul negativ al populației. Dacă tendințele actuale se vor menține, raportul actual de patru cetățeni activi la un pensionar se va reduce până la doi la unu în următorii 50 ani, rezultatul fiind o adevărată "bombă cu ceas" în ceea ce privește plata pensiilor, în toată Europa. Situația cea mai complicată va fi înregistrată în Bulgaria, Cehia, Letonia, Lituania, Polonia, România, Slovenia și Slovacia, deoarece în aceste țări emigrația va

---

¹ Născuți vii la 1.000 femei în vârstă de 15-49 ani

² Surplusul numărului de nașteri asupra numărului de decese din cadrul unei populații, într-o anumită perioadă de timp

conduce la atingerea unui raport de 1,5 persoane active la un pensionar. La polul opus s-ar putea afla țări precum Danemarca, Irlanda, Cipru, Luxemburg și Marea Britanie, unde creșterea populației este probabil să se mențină, mai ales datorită nivelurilor înalte ale imigrației.

Segmentul populației de 80 ani și peste este în creștere rapidă în majoritatea țărilor europene și este de așteptat să crească în continuare cel puțin până la orizontul anului 2050. Deși la nivelul întregii populații europene, procentul celor de 80 ani și peste a fost în 2007 de numai 3,8%, acesta va crește în total populație (5,3% - 2025 , 2050 - 9,6%), cât și în totalul populației vârstnice (2007-18,1%, 2025-18,8%, 2050-27,8%).(cf.Miharț, Cojocar, 2009:4-7)

Ponderea populației de peste 60 de ani pe intervale de prognoză Eurostat , apud analizele Consiliului Național pentru Persoane Vârstnice, se prezintă conform tabelului de mai jos:

Țara	Intervalul de prognoză		
	2005-2010	2025-2030	2045-2050
Italia	26,4	34,4	38,8
Germania	25,3	32,1	35,0
Suedia	24,1	28,3	30,9
Grecia	23,4	28,4	36,8
Austria	23,3	31,1	37,2
Bulgaria	22,9	28,2	38,8
Belgia	22,9	30,1	33,3
Letonia	22,8	28,0	38,3
Portugalia	22,8	29,1	36,3
Finlanda	22,6	30,8	32,6
Franta	21,9	29,0	33,0

Danemarca	21,9	27,2	28,2
Estonia	21,8	26,0	33,6
Marea Britanie ³	21,8	26,5	29,4
Spania	21,7	28,6	39,7
Ungaria	21,3	27,0	36,2
Slovenia	21,2	30,7	40,2
Cehia	21,1	28,7	39,3
Lituania	20,9	27,1	37,9
Olanda	20,1	28,6	31,3
Malta	20,1	29,0	35,2
<i>România</i> ⁴	19,6	23,9	37,6
Luxemburg	18,4	22,8	27,3
Polonia	17,4	26,6	37,9
Cipru	17,4	23,3	29,7
Slovacia	16,8	25,7	38,6
Irlanda	15,5	21,2	32,3

În conformitate cu analizele furnizate de Consiliul Național pentru Persoane Vârstnice, creșterea segmentului de populație de 60 ani și peste se va face pe seama reducerii segmentului de populație de 15-59 ani și în unele cazuri (în țările cu rate de fertilitate redusă) a segmentului de populație de 0-14 ani. Situația segmentului de populație activă (15-59 ani), pe intervalele de prognoză, se prezintă astfel(cf.Miharț, Cojocar, 2009:12):

---

³ Inclusiv Irlanda de Nord

⁴ Datele României pentru intervalul de prognoză 2005-2010, se referă la 1 iulie 2008

% în totalul populației Țara	Intervalul de prognoză		
	2005-2010	2025-2030	2045-2050
Slovacia	67,4	61,0	48,7
Polonia	67,1	59,5	48,8
România	65,2	62,6	49,0
Slovenia	65,3	57,0	47,2
Cehia	64,9	58,4	47,5
Irlanda	64,4	61,4	52,3
Bulgaria	63,7	59,5	48,3
Spania	63,7	58,0	46,0
Cipru	63,7	59,7	54,4
Lituania	63,6	58,6	48,9
Ungaria	63,5	59,6	50,1
Estonia	63,5	56,2	50,6
Letonia	63,3	57,9	48,0
Malta	63,1	55,4	50,1
Luxemburg	62,9	60,3	56,1
Grecia	62,5	58,9	49,5
Olanda	62,0	55,9	53,1
Austria	61,8	55,6	49,2
Portugalia	61,4	57,0	49,3
Germania	60,8	54,2	50,1
Marea Britanie	60,7	56,6	54,2
Finlanda	60,6	53,1	52,0
Belgia	60,6	54,7	51,4
Franta	60,0	54,5	51,2
Italia	59,7	53,7	45,6
Danemarca	59,5	56,1	55,1
Suedia	59,0	54,7	53,0

Rata de dependență demografică reprezintă numărul de persoane de 65 ani și peste raportat procentual la numărul de persoane cu vârste între 15 - 64 ani.

Se ridică întrebarea dacă un număr din ce în ce mai restrâns de persoane active economic pot să ofere "suport" pentru un număr din ce în ce mai mare de persoane dependente economic, în special vârstnice.

În prezent, această rată de dependență are cele mai mari valori în: Italia (31,1%), Germania (29,5%), Grecia (27,1%) și cele mai mici în Cipru (18,1%), Slovacia (16,6%), Irlanda (15,9%) (Anexa nr.6).

Valorile acestei rate sunt în creștere în toate țările, în perioada 2025-2030 fiind prognozate cele mai mari valori în: Italia (42,7%), Finlanda (40,5%) și Germania (38,2%), iar cele mai mici în: Cipru (26,3%), Luxemburg (24,5%) și Irlanda (22,8%).

Pentru intervalul 2045-2050, valorile acestui indicator va atinge cote foarte mari în: Italia (69,2%), Spania (66,0%), Slovenia (60,1%), Cehia (58,3%) și Austria(55,0%)

La nivelul *României*, la 1 iulie 2008, rata de dependență a fost de 21,3%, iar pe regiuni: Sud-Muntenia (24,3%), Sud-Vest (23,6%), Nord-Est (21,5%) Sud-Est (21,1%), Vest (20,2), Centru (19,8%), Nord-Vest (19,6%), București-Ilfov (19,3%).

Acest indicator este unul din cei mai importanți folosiți în evaluarea incidenței financiare a procesului de îmbătrânire asupra sistemului de pensii.

De menționat că această rată furnizează o informație aproximativă privind gradul de împovărare al populației active dintr-o societate. Nu toată populația cu vârste între 15 – 64 ani